

**TRABZON İLİ ORMAN KADASTROSU ÇALIŞMALARI
VE BU ÇALIŞMALARDAN KAYNAKLANAN
DAVALARIN ORMANCILIK POLİTİKASI YÖNÜNDEN
İNCELENMESİ**

Forest Cadastre Works in Trabzon County And Observing of
Lawsuits Caused This Working in Forest Policy Direction

Sevda POLAT

Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Enstitüsü

Eastern Mediterranean Forestry Research Institute

P.K. 18 33401 TARSUS

DOĞU AKDENİZ ORMANCILIK ARAŞTIRMA MÜDÜRLÜĞÜ

DOA DERGİSİ (Journal of DOA)

Sayı: 12

Sayfa:

Yıl: 2006

Bu makale Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalında 1995 – 1997 yılları arasında hazırlanan “Trabzon İli Orman Kadastro Çalışmaları ve Bu Çalışmalardan Kaynaklanan Davaların Ormanlık Politikası Yönünden İncelenmesi” isimli Yüksek Lisans Tezinden özetlenmiştir.

KISA ÖZET

Bu çalışma ile amaçlanan; Trabzon ili orman kadastro çalışmalarını tespit ederek, bu çalışmaların ardından açılan davaları çeşitli yönleriyle incelemek ve dava sonucunda orman rejimine dahil edilen alanların mevcut durumlarını ortaya koymaktır.

1996 sonuna kadar Trabzon ilinde orman alanlarının %25,5’inin kadastro tamamlanmıştır ve 1985–1995 yılları arasında 3662 adet “tapulama tespitine itiraz” davası açılmıştır.

1991–1995 tarihleri arasında sonuçlanmış 511 adet dava dosyası incelenmiştir. Davaların ortalama süresi 5,5 yıldır. Davaların sonuçları üzerinde en etkili yasa 6831 sayılı yasadır.

Dava sonucunda orman rejimine dahil edilen 84 parsel incelenmiştir. Sonuç olarak parsellerin %71,4’ünün orman niteliği taşıdığı ve %76’sının köylüler tarafından kullanıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Orman Kadastro, Tapulama Tespitine İtiraz Davası, Orman Sayılan Yer, Orman Niteliği

This paper is summarized from master thesis the name of "Forest Cadastre Works in Trabzon County and Observing of Lawsuits Caused This Working in Forest Policy Direction" was done at Karadeniz Technical University Science Institute Forest Engineer Department between 1995-1997.

ABSTRACT

Our aim in this research was to produce of forest cadastre works in Trabzon county, observing of lawsuits with the various sides and bring out of position of the lands included forest form.

Until end of the 1996, %25.5 part of whole forest area cadastre was completed. Between 1985-1995 years, 3662 lawsuits were sued as protest to register.

511 lawsuits files concluded between 1991-1995 years were observed. Lawsuit period was average 5.5 years. Most effective law on the lawsuit conclusions was 6831 numbered law.

84 plots that were allocated as "forest area" according to lawsuit conclusions were observed. As a result 71.4 % of plots had "forest form" and 76 % of plots were used by forest villager.

Key words: Forest Cadastre, Lawsuit Protest to Register, Forest Area, Forest Form

1.GİRİŞ

Ülkemiz ormancılığının en önemli sorunlarından biri de orman kadastrosunun tamamlanmamış olmasıdır. Ülkemizde teknik ve bilimsel ormancılık uygulamasının başlangıcı kabul edilen 3116 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği 1937 yılından bu yana bu konuda yasal alt yapı oluşturulmaya çalışılmış, çeşitli çalışmalar yapılmış, orman kadastrosunun sorunları tespit edilerek öneriler oluşturulmuş ancak sağlıklı bir çözüme ulaşılamamıştır.

Orman kadastro yönetmeliğinde orman kadastrosu şu şekilde tanımlanmaktadır: ormancılık çalışmalarının verimli yapılabilmesi ve orman-halk ilişkilerinin düzenlenmesi için ormanların saha emniyetini ve devamlılığını sağlamak üzere orman alanlarının hukuki durumlarını tayin ve tespit etmektir (ERKAN,1978). Orman kadastrosunun amacı; orman alanlarının sınırlarının belirlenerek korumalarının sağlanmasının yanında her çeşit ormancılık faaliyetlerinin de verimli bir şekilde yapılabilmesini sağlamaktır. Ayrıca ülke ormanlarının tescil edilmesi ve böylece süregelen tecavüzlerin ve tahriplerin önüne geçilmesi (DOĞAN ve ark, 1978) de orman kadastrosunun en önemli amaçlarındandır.

Ormana ve orman ürünlerine olan ihtiyacı doğrudan ve dolaylı yoldan devamlı şekilde karşılamak amacı ile hudutları belli ormanlarda üretim faaliyetlerinde bulunan iktisadi ünite olarak tanımlanan orman işletmesi için de tanımdan da anlaşılacağı gibi temel şartlardan birisi orman sınırlarının belirlenmesidir (FIRAT,1967).

Orman alanlarının korunması, ormancılık çalışmalarının verimli bir şekilde yapılabilmesi ve orman-halk ilişkilerinin düzenlenmesi bakımından çok büyük öneme sahip olan orman kadastrosunun ülkemizde tamamlanmamış olmasının yarattığı en önemli sorun, orman alanları üzerindeki mülkiyet anlaşmazlıklarıdır. Ormancılıkta, üzerinde çalışılan arazinin güvence altına alınmamış olması, o arazide yapılan teknik ormancılık çalışmalarının amacına ulaşamamasına neden olmaktadır. Sınırları kesinlikle belirgin hale getirilmemiş orman alanlarının tarım ve yerleşim alanları ile iç içe bulunması orman alanlarına tecavüzü arttırıcı rol oynamakta, orman-halk ilişkilerinin de sonu gelmeyen mülkiyet davaları nedeniyle bozulmasında etken olmaktadır (TUNAY,1994) Orman sınırlandırma çalışmaları kadar bu

alışmalar sırasında meydana gelen uyuşmazlıkların çözümü de önem taşımaktadır. Zira uyuşmazlıkların sürüp gitmesi halkın endişelenmesine yol amaktadı ve bu da ormanların tahribi ile sonuçlanabilmektedir (GÜMÜŞ,1992). Köylüler orman kadastrosu çalışmalarının ardından; orman alanlarını yakmak, ağaçları kesmek ya da gençliğe zarar vermek vb. yollarla orman alanlarını tahrip etmektedir. Bu durum orman kadastrosu çalışmalarında meydana gelen uyuşmazlıkların çözümünün sağlıklı yapılamadığını ve ormanların korunmasını başlıca amaç olarak gören orman kadastro çalışmalarının bu amaca ulaşamadığını göstermektedir.

Ülkemizde orman köylerinde yaşayan halkın çoğu orman kadastrusunun yapılmasını istememekte ve orman kadastrusunun yapıldığı yerlerde sorunlar bitmemektedir. Orman kadastro çalışmalarının hemen ardından binlerce dava açılmakta ve bu davalar gerek orman köylüsü gerekse orman idaresi için hem maddi hem manevi yükümlülüklerle sebep olmaktadır. Nitekim 1992 yılında ülke genelinde kadastro çalışmalarının ardından açılan dava sayısı 44704 adettir (TUNAY,1994).

Türkiye’de orman kadastrusunun en az yapıldığı bölge Doğu Karadeniz bölgesidir (KÖSE ve MISIR,1994). 1987 yılında ülke genelinde orman kadastrosu %46 oranında tamamlanmış olmasına rağmen Doğu Karadeniz ormanlarının ancak %1’inin kadastrosu yapılabildiği (BIYIK,1987). Kadastrosu en az yapılan bölge olmasına rağmen, kadastro çalışmalarının ardından mülkiyet sorunları yaşanmakta ve orman kadastrusunun yapıldığı yerlerde mülkiyet sorunları özümlenememektedir.

Bölgenin en önemli problemi; bölge halkının %70’inin köylerde yaşaması, köylerde yaşayan halkın yok denecek kadar az ve verimsiz tarım arazisine sahip olması ve buna bağlı olarak da ormana yapılan usulsüz müdahalelerdir. Bu müdahalelerin başında da “tarla açma” gelmektedir (TÜRKER ve TOKSOY,1989). Bu bölgede tarıma elverişli toprak azlığının yanı sıra, devletin ormanlara sahip çıkamaması, mahkemelere intikal eden davaların geç sonuçlanması veya cezaların caydırıcı olmaması, orman amacılığını cazip duruma getirmektedir (KÖSE,1992). Gerek bu durum, gerekse bu bölgede yapılan orman kadastro çalışmalarının ardından ortaya çıkan mülkiyet anlaşmazlıkları, orman-halk ilişkilerinde bozulmalara yol açmaktadır.

Bu araştırma ile amaçlanan; Trabzon ilinde yapılan orman kadastrosu çalışmalarını değerlendirerek; bu çalışmaların ardından açılan davaları çeşitli yönleriyle incelemek ve dava sonucunda orman tanımı kapsamına girdiği anlaşılan alanların mevcut durumlarını ortaya koymaktır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmada kullanılan materyaller dört grupta toplanmaktadır. Birinci grup materyal; Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü Kadastro ve Mülkiyet Şube Müdürlüğü, Planlama ve Proje Şube Müdürlüğü kayıtları İle Orman Genel Müdürlüğü Kadastro ve Mülkiyet Daire Başkanlığı kayıtlarından oluşmaktadır.

İkinci grup materyal; Trabzon, Sürmene ve Maçka Orman İşletme Müdürlükleri’(OİM)nden temin edilen hukuk davaları istatistik cetvelleri, Trabzon OİM’ne bağlı Trabzon, Akçaabat, Vakfıkebir, Şalpazarı, Tonya, Düzköy Orman İşletme Şefliklerinden (OİŞ), Sürmene OİM’ne bağlı; Sürmene, Çaykara, Of, Araklı, Arsin OİŞ’nde ve Maçka OİM’nde bulunan dava ve icra takip defterleri ve 1991–1995 yılları arasında sonuçlanmış olan tapulama tespitine itiraz dava dosyalarından oluşmaktadır.

Trabzon kadastro mahkemesi kaleminden elde edilen, 1997 yılı ekim ayı için tapulama tespitine itiraz davalarına yapılan masrafları gösteren kayıtlar üçüncü grup materyali oluşturmaktadır.

Dördüncü grup materyaller ise, dava sonucu “orman sayılan yer” olarak kesinleşen parsellerdir.

Çalışmanın veri toplama aşamasında, dokümantasyon ve açık görüşme yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Verilerin bir kısmının değerlendirilmesinde ise özel hal ve olayların gözlem ve deney yoluyla incelenerek, tüme ve genel önermelere ulaşma yöntemi olan tümevarım yöntemi (KALIPSIZ,1981) kullanılmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Trabzon İli Orman Kadastro Çalışmaları

Trabzon ilinde orman kadastro çalışmaları 1976 yılında başlamıştır. 1976–1985 yılları arasında kadastro çalışmaları 6831 sayılı orman yasasına göre yapılmıştır. 1986 yılından itibaren de 3402 sayılı kadastro yasasına göre yapılmaya başlanmıştır. 1997 yıl sonuna kadar il genelinde toplam 50946,65 ha. orman alanının kadastro tamamlanmıştır.

Tablo: 1- Trabzon İli Orman Kadastro Çalışmaları
Table : 1- Forest Cadastre Working in Trabzon County.

Yıllar	Kadastro yapılan alan (ha.)			
	Trabzon OİM	Sürmene OİM	Maçka OİM	İl Toplamı
1976-1985	9044.25	-	-	9044.25
1986	5328.5	-	-	5328.5
1987	3699.0	794.9	-	4493.9
1988	840.9	-	59.4	900.3
1989	2698.5	2216.9	254.0	5169.4
1990	55.0	350.6	344.8	750.4
1991	1525.8	487.0	121.9	2134.7
1992	960.0	308.7	376.0	1644.7
1993	232.0	20329.0	887.0	3448.0
1994	438.0	2445.0	905.0	3788.0
1995	1050.0	2528.0	6226.0	9804.0
1996	-	624.0	236.5	860.5
1997	1085.0	418.0	2167.	3670.0
Kadastro yapılmış orman alanı (ha.)	26866.95	12502.1	11577.6	50946.65
Genel orman alanı (ha.)	52326.5	93368.0	39597.0	185291.5
Kadastro yapılmış alanın genel alana oranı (%)	51.34	13.4	29.2	27.5

Bu çalışmanın tamamlandığı ana kadar 1997 yılı Türkiye geneli kadastro yapılan alan miktarı henüz kesinleşmediğinden 1996 yılsonu verilerine

göre bir kıyaslama yapılmıştır. 1996 yılı sonunda Türkiye genelinde orman alanlarının %51'inin (OGM, 1996) kadastro tamamlanmışken Trabzon ilinde bu oran %25.5 ile bu miktarın ancak yarısı kadardır.

3.2. Tapulama Tespitine İtiraz Davaları

Trabzon ilinde orman alanları ile ilgili olarak açılan davaların temelini 6831 Sayılı Orman Yasası, 3402 Sayılı Kadastro Yasası ve 766 Sayılı Tapulama Yasasına göre yapılan kadastro ve tapulama çalışmaları oluşturmuştur.

6831 sayılı orman yasasının 11. maddesine göre; orman kadastro tamamlanmış olan yerlerde orman kadastro komisyonlarınca düzenlenen tutanaklara ve kararlara karşı askı tarihinden itibaren altı ay içinde hak sahibi gerçek veya tüzel kişiler ve Orman Bakanlığı, kadastro mahkemelerine, kadastro mahkemesi olmayan yerlerde kadastro davalarına bakmakla görevli mahkemelere itiraz edebilirler. Bu süre içinde itiraz olmazsa komisyon kararları kesinleşir. Ancak, tapulu taşınmazlarda tapu sahiplerinin 10 yıllık süre içerisinde dava açma hakları saklıdır (SINMAZ ve KARATAŞ,1987).

6831 Sayılı Yasaya göre yapılan orman kadastro çalışmalarının ardından bu madde hakkına dayanarak açılan davalar “kadastro tespitine itiraz” davası olmaktadır.

3402 Sayılı Kadastro Yasasının 11. maddesine göre; kadastro müdürü, kadastro tutanaklarına göre yapılan tespitleri 30 gün süre ile ilan ettirir ve itirazı olanların ilan süresi içinde kadastro mahkemesine dava açabileceklerini belirtir (ÖZMEN ve ÇORBALI,1988).

3402 sayılı yasaya göre yapılan çalışmaların ardından gerek Orman İdaresi ve gerekse hak sahibi gerçek ve tüzel kişiler tarafından bu hakka dayanarak açılan davalar “tapulama tespitine itiraz” davası olmaktadır.

Ancak orman kadastro sununun yapılmadığı yerlerde de açılan tapulama tespitine itiraz davaları vardır. Bu davaların dayanağını 1966 tarihli 766 sayılı tapulama yasasına göre yapılan çalışmalar oluşturmuştur. İlgili yasanın 2. maddesine göre “tarıma elverişli olmayan sahihsiz yerlerle

aynı nitelikte olan sahipsiz kayalar, tepeler, dağlar ve Orman Kanunu uyarınca orman sayılan yerler tapulamaya tabi tutulmaz” (ANONİM,1979) denilmektedir. 1986 yılı öncesi bu yasaya göre yapılan tapulama çalışmalarında bazı yerlerde orman alanlarının kişi adına tapulanıp ilan edildiği iddiası ile yine aynı yasanın 26.maddesine göre Orman İdaresi tapulama tespitine itiraz davaları açmıştır.

Trabzon ilinde 6831 sayılı orman yasasına göre çalışmaların çok az yapılmış olması ve 1986 yılından sonra çalışmaların 3402 sayılı yasaya göre yürütülmesi nedenleriyle incelenen davaların %99’u tapulama tespitine itiraz davasıdır. Bu nedenle bu çalışmada konu olan davaların tamamı “tapulama tespitine itiraz” davası olarak nitelendirilmiştir.

Tablo: 2- Tapulama Tespitine İtiraz Dava Sayısı

Table : 2- Lawsuits Protest to Register Numbers

OİM	DAVA SAYISI											
	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	toplam
Trabzon	572	202	245	239	16	139	648	530	327	31	54	3003
Sürmene	-	-	-	321	64	134	4	5	6	8	6	548
Maçka	-	-	3	-	36	2	12	52	2	-	4	111
İl toplamı	572	202	248	560	116	275	664	587	335	39	64	3662

3.3. 1991–1995 Yılları Arasında Sonuçlanan Tapulama Tespitine İtiraz Davaları

Trabzon ili sınırlarında yer alan Trabzon, Maçka ve Sürmene OİM’ne bağlı Orman İşletme Şefliklerinde, 1991–1995 yılları arasında sonuçlanmış tapulama tespitine itiraz dava dosyalarına ait bulgular önce OİŞ bazında tespit edilmiş ve daha sonra il geneli için değerlendirme yapılmıştır.

Tüm OİŞ’nde yapılan incelemelerde, 1991-1995 yılları arasında sonuçlanmış toplam 511 adet dava dosyası tespit edilmiştir. Her bir dava dosyası çeşitli yönleriyle incelenmiş ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo: 3- 1991-1995 Yılları Arasında Sonuçlanan Tapulama Tespitine İtiraz Davaları

Table : 3- Conclusion of Lawsuits Protest to Register Between 1991-1995 Years.

	Dava sayısı	%
Sonuçlanan	511	100
Orman idaresinin açtığı	442	86.5
Orman köylüsünün açtığı	69	13.1
“orman sayılan yer” olarak sonuçlanan	421	82.4
“orman sayılmayan yer” olarak sonuçlanan	81	15.8
“kısmen orman – kısmen orman olmayan yer” olarak sonuçlanan	5	0.9
“özel orman” olarak sonuçlanan	4	0.8
Temyize başvurulmuş	239	46.8
Yargıtayda onaylanan	153	64
Yargıtayda bozulan	86	36
Orman idaresinin açtığı ve kazandığı	356	81.1
Orman idaresinin açtığı ve kaybettiği	83	18.9
Orman köylüsünün açtığı ve kazandığı	2	3
Orman köylüsünün açtığı ve kaybettiği	65	97

511 adet davanın 442 adedi Orman İdaresi, 69 tanesi ise orman köylüsü tarafından açılmıştır. Bu durum davaların açılmasında davayı açan tarafın ekonomik durumunun bir etken olduğunu göstermektedir. Çünkü orman idaresi tarafından açılan davalara yapılan masraflar dava sonuçlanana kadar devlet tarafından ödenmektedir. Orman köylüsü ise masrafları kendisi karşıladığından ekonomik sebeplerle dava açamamaktadır.

Davaların %82.5'i “orman sayılan yer” olarak orman idaresi lehine sonuçlanmış ve bu alanlar orman rejimine dahil edilmiştir.

Davaların %46.8'inde temyize başvurulmuştur. Temyize başvurulmuş davaların %64'ü onanmış, %36'sı bozulmuştur. Temyize başvurulmuş 239 davanın 236'sında başka bir ifade ile %99'unda temyize başvuran taraf Orman İdaresidir. Bunun nedeni ise OGM'nin “kaybedilen her dava için temyize başvurulacaktır” yönündeki tutumudur. Bu nedenle Orman İşletme Şefleri kaybedeceklerine emin oldukları alanlar için bile temyiz yoluna başvurmuştur. Oranlardan da anlaşılacağı gibi temyize başvurulmuş davaların %64'ü onanmıştır, yani Orman İdaresi temyize başvurduğu davaların çoğunu kaybetmiştir. Bu da mahkeme

masraflarının OGM tarafından karşılanması demektir. OGM'nin bu konudaki kesin tavrı OİM'nde ekonomik kayba yol açmaktadır.

Orman İdaresi açtığı davaların %81,1'ini kazanmıştır. Bu durum açılan davaların çoğunda Orman İdaresinin haklı olduğunu göstermektedir. Orman İdaresi Of, Tonya ve Şalpazarı OİŞ'ndeki davaların tamamını kazanırken, Vakfıkebir OİŞ'nde ki davaların tamamını kaybetmiştir. Orman köylüsü ise açtığı davaların sadece %3'ünü kazanmıştır.

511 davanın ortalama süresi 5 yıl 6 aydır. Orman İdaresinin tamamını kaybettiği ve tamamı için temyize başvurduğu ortalama dava süresi 9 yıl 6 ay olan Vakfıkebir OİŞ davalarının en uzun sürdüğü OİŞ'dir.

3.4. Dava Sonuçlarını Belirleyen Kararlar

511 dava dosyasını sonuçlandıran en son karar metinleri, dava sonuçlarında hangi yasanın ne kadar etkili olduğunun tespit edilmesi amacıyla incelenmiştir.

Halen yürürlükte bulunan 6831 Sayılı Orman Yasasının 1. maddesi ve bendlerine dayandırılarak sonuçlanan dava sayısı 185 olup, yine aynı yasaya göre "özel orman" olarak sonuçlanan dava sayısı 4'tür. 6831 Sayılı yasaya göre sonuçlanan dava sayısının toplam dava sayısı içindeki payı %37'dir.

Ormancılık tarihinde devlet orman mülkiyeti ve orman işletmeciliğinin doruk noktasına ulaştığı (ÖZDÖNMEZ ve ark.,1989)1945 tarih ve 4785 Sayılı Yasanın 1. maddesi "Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte var olan gerçek veya tüzel kişilere, vakıflara ve köy, belediye, özel idare, kamu tüzel kişiliklerine ilişkin bütün ormanlar, bu kanun gereğince devletleştirilmiştir. Bu ormanlar hiçbir işlem ve bildirim lüzum olmaksızın Devlete geçer" (KIZILAY,1991) hükmünü içermektedir. Bu yasaya dayandırılarak sonuçlanan dava sayısı 179'dur. Davaların %35'i bu yasaya dayandırılarak sonuçlandırılmıştır.

Bu kanundan 5 yıl sonra yürürlüğe giren ve 4785 sayılı yasa ile devletleştirilen her türlü ormanın sahiplerine geri verilmesi hükmünü

getiren 5658 sayılı yasaya dayandırılarak sonuçlanan dava sayısı sadece 1'dir. Toplam dava sayısı içindeki payı %0.2 ile yok denecek kadar azdır.

3402 sayılı yasanın 18. maddesine dayandırılarak sonuçlanan dava sayısı 27'dir. İlgili maddede belirtilen "Kamu malı olup devlet ormanı sayılan bir yerin tapu ve vergi kaydı yada kazandırıcı zaman aşımı yoluyla iktisabının mümkün olmayacağı" ifadesi davaların %5.2'sini sonuçlandırmıştır.

Kalan 115 dava ise herhangi bir yasaya dayandırılmadan; davanın açılış şeklinin hatalı olması, davacının davayı takip etmemesi ya da davadan feragat etmesi, keşif avansının yatırılmaması vb. ya da bilirkişi raporlarına dayandırılarak sonuçlandırılmıştır.

Bu durumda dava sonuçları üzerinde en etkili yasa %37 oranı ile halen daha yürürlükte olan 1956 tarih ve 6831 sayılı yasadır. "Bir yer orman ise devlete ait olmalıdır" önyargısı ile yapılan ve 1945 tarih ve 4785 sayılı orman yasasının ise %35 oranı ile ikinci derecede etkili yasa olduğu söylenebilir. Devletleştirilen bu alanların geri iadesini sağlayan 5658 sayılı yasanın ise % 0.2 ile yok denecek kadar az etkili olması da ormanlar üzerindeki kamu mülkiyetinin katı bir şekilde devam ettiğini göstermektedir.

3.5. Davalara Yapılan Masraflar

Kadastro çalışmalarının ardından tapulama tespitine itiraz amaçlı açılan bir davanın ekonomik maliyeti Trabzon Kadastro mahkemesinden alınan 1997 yılı Ekim ayı fiyatları üzerinden TL ve \$ bazında (1\$ = 175.000TL (MERKEZ BANKASI, 1997) tespit edilmeye çalışılmıştır.

Detayları geniş yer tuttuğundan ayrıntıya girilmeden davalara yapılan masraflar şu kademelerde olmaktadır:

1. Davanın açılış aşamasında yapılan masraflar
2. Keşif masrafları
3. Karar aşamasından sonra yapılan masraflar
4. Temyiz aşamasında yapılan masraflar
5. Orman köylüsü açtığı dava için avukat tutacaksa avukat masrafı

Dava masraflarında asıl etkili olan, davalı ve davacı sayısına bağı olan tebligat masrafı, arazi bedeline bağı olarak ödenen nispi harç ve davanın sonuçlandığı aşamadır.

Ortalama bir dava için yapılan masraflar hakkında kesin bir rakam vermek mümkün değildir. Davanın hangi aşamada kesinleştiği, davalı ve davacı sayısı ve dava açılan arazinin bedeli mahkeme masraflarını belirlemektedir. Örneğin Trabzon Kadastro mahkemesinden ve Trabzon Orman Bölge Müdürlüğünden alınan bilgilere göre davalı sayısı 236 olan ya da 4-5 defa temyize başvuru olan davalar bulunmaktadır. Bu nedenle “ortalama dava masrafı” tespit etmek mümkün değildir.

Ancak bir fikir vermesi açısından örnek bir dava alınarak bu davanın mahkeme masrafları tespit edilmiştir.

Trabzon Orman İşletme Müdürlüğü tarafından Merkez Sayvan Köyü’nde 2136,96m² miktarındaki 128 ada 312 numaralı parselin şahıs adına tespitinin iptali ve “orman” olarak Maliye Hazinesi adına tespit ve tescili talebiyle dava açılmıştır. Bu davanın gelişimine göre yapılacak masraflar şunlardır:

Maktu harç: 429.000TL

Nispi harç: 2139,96m² alana 2.139.000 TL arazi bedeli belirlenmiş olup, bu değer nispi harcı: 14.875 TL’dir. Ancak nispi harç maktu harçtan az olamayacağı için en az 429.000TL’dir.

Davalı sayısı 15 olup, dava açıldığının davalılara tebligat masrafı: 15 x 405.000 = 6.075.000TL’dir.

Keşif masrafı: 33.576.000 TL’dir.

Bilirkişi raporlarının davalılara tebligat masrafı: 6.075.000TL’dir.

Mahkeme kararının davalılara tebligat masrafı: 6.075.000TL’dir.

- Karar “kabul” ise ve davalı taraf temyize başvurmazsa toplam masraf: 49.083.000TL (280 \$) olmaktadır.
- Karar “ret” ise ve Orman İdaresi temyize başvurursa yada karar kabul ise ve davalı taraf temyize başvurursa;

Dosya gidiş – dönüş masrafı: ortalama 1.000.000TL’dir.

Temyiz dilekçesinin davalılara tebligatı: 6.075.000 TL

Yargıtay kararının davalılara tebligat masrafı: 6.075.000TL

- Yargıtay ilamı “kararın onanması” ise toplam masraf: 61.233.000TL (350\$) olmaktadır.

- Yargıtay ilamı “kararın bozulması” ise;
Mahkeme gününün davalılara tebligatı: 6.075.000TL
Keşif yeniden yapılacaksa keşif masrafı: 33.576.000 TL
Keşif raporunun davalılara tebligatı: 6.075.000TL
Mahkeme kararının davalılara tebligatı: 6.075.000TL olmak üzere toplam masraf: 113.034.000 TL (646\$) olmaktadır.
Mahkeme kararına göre davalı ya da davacı taraf tekrar temyize başvurabilir. Buda temyiz aşamasından sonra yapılan masrafların tekrarını gerektirir.

İncelenen 511 davanın 272 tanesi temyize başvurulmadan ilk karar aşamasında sonuçlanmıştır. Bu durumda yapılan masraf:
 $272 \times 49.038.000 = 13.350.576.000$ TL (76.289\$) olmaktadır.

Temyize başvuru olan dava sayısı 239’dur. 239 davanın 153’ü onanmıştır. Bu 153 dava için yapılan masraf:
 $153 \times 61.233.000 = 9.368.649.000$ TL (53.535\$)’dir.

Yargıtay’da bozulan 86 dava için yapılan masraf ise:
 $86 \times 113.034.000 = 9.720.924.000$ TL (55.548\$) olmak üzere

511 davaya yapılan toplam masraf: 32.440.140.000 TL (185.372\$) olmaktadır.
Ortalaması alındığında bir davaya yapılan masrafın; 63.483.639 TL (363\$) olduğu görülür.

Sadece bir fikir vermesi için hesaplanan bu değer göz önüne alındığında 1985–1995 yılları arasında açılan 3662 dava için yapılan masrafların yaklaşık 1.329.306\$ gibi oldukça yüklü bir meblağ olduğu söylenebilir.

OGM verilerine göre; 1995 yılında 1 ha. orman alanının kadastrouna yapılan masraf 142.201 TL’dir (OGM,1996) 1995 yılı ortalama 1 Amerikan Doları döviz kuru 46.558 TL’dir (MERKEZ BANKASI, 1995). Buna göre 1995 yılında 1ha. alanın kadastrounun yapımı için yaklaşık 3\$ masraf yapılmıştır.

Bir davaya yapılan 363\$ ile 121 ha. alanın kadastrou yapılabilmektedir.

Davalara yapılan bu masraflar orman köylüsü için oldukça yüksek masraflardır. Çünkü orman köylüsü 30.000.000 TL olan keşif masraflarını dahi ödeyemediğinden zaman zaman davadan vazgeçmektedir.

Davaların çoğunun orman idaresi tarafından kazanılmış olması bu masrafları orman köylüsünün ödediğini göstermektedir. Ekonomik geliri düşük, fakir olarak bilinen orman köylüsü bir de yüksek dava masraflarının ekonomik yükü altına girmektedir. Hem kendisinin olduğunu düşündüğü araziyi kaybeden, hem de kaybedilen bu arazi için mahkeme masraflarını ödeyen orman köylüsü haksızlığa uğradığını düşünmekte ve orman alanlarına çeşitli şekillerde zararlar vermektedir. Bu durum ise gerek ormanların korunmasını güçleştirmekte, gerekse orman – halk ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir.

3.6. Dava Sonucuna Göre Orman Rejimine Dahil Edilen Alanların Mevcut Durumu

İncelenen 511 davadan “orman sayılan yer” olarak sonuçlanan, yani orman rejimine dahil edilen 421 davanın %20’sine denk gelen 84 davaya konu olan parseller için arazi çalışması yapılmıştır.

Arazi çalışmaları; Yomra ilçesi İkisü köyünde 17 parsel, Of ilçesi Cumapazarı beldesinde 12 parsel, Merkez ilçe Çağlayan beldesi Başkurt köyünde 13 parsel, Merkez ilçe Çağlayan beldesi Çakılca köyünde 23 parsel, Merkez ilçe Yeşilbük köyünde 19 parselde gerçekleştirilmiştir.

Parsellerin incelenmesinde iki önemli öge üzerinde durulmuştur. Birincisi; alanın halk kullanımında olup olmadığı, yani köylünün bu parselleri tarım, otlatma, çeşitli amaçlar için kaçak kesim yapmak vb. nedenlerle kullanıp kullanmadığının tespit edilmesi, ikincisi; alanın mevcut durumunun ne olduğudur. Alanın mevcut durumunun ortaya konmasında 6831 sayılı orman yasasının 1. maddesine göre orman vasfı taşıyan yerler “orman niteliğindedir” şeklinde yorumlanmış, farklı özelliğe sahip alanların durumu ise özelliklerine göre ifade edilmiştir.

Arazi çalışmalarının değerlendirilmesi sonucunda incelenen parsellerin 5 farklı nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Bunlar; orman niteliğinde olan

parseller, kısmen orman-kısmen tarım alanı niteliğinde olan parseller, kısmen çalılık-kısmen tarım alanı niteliğinde olan parseller, tarım alanı ve yerleşim alanı niteliğinde olan parseller ve tamamı tarım alanı niteliğinde olan parsellerdir.

Tablo: 4- Parsellerin Niteliklerine Göre Dağılımı

Table : 4- Distribution of Position of Plots

Köy / Belde Adı	Alanın Niteliği				
	Orman	Kısmen orman- kısmen tarım alanı	Kısmen çalılık- kısmen tarım alanı	Tarım alanı ve yerleşim alanı	Tarım alanı
İkisu	13	1	-	1	2
Cumapazarı	8	3	-	1	-
Başkurt	10	-	-	1	2
Çakılca	12	3	3	-	5
Yeşilbük	17	-	-	-	2
Toplam	60	7	3	3	11
Toplam parsel sayısına oranı (%)	71.4	8.4	3.5	3.5	13.2

Arazi incelemesi yapılarak mevcut durumları tespit edilen parsellerin %71,4'ünün tamamı orman niteliğindedir. %13,2'si tarım alanı olarak kullanılmaktadır. Tarım alanı olarak kullanılan bu parsellerde başta fındık ve çay tarımı olmak üzere meyve ağaçları ve çeşitli sebzelerin tarımı da yapılmaktadır.

Parsellerin %8,4'ünde ise orman ve tarım alanları yan yana bulunmaktadır. Çalılık ve tarım alanlarının yan yana bulunduğu parsellerin toplama oranı ise %3,5'dur.

Bazı parseller sadece tarım alanı olarak değil tarım ile birlikte yerleşim alanı olarak da kullanılmaktadır. Yani üzerlerinde ev bulunmaktadır. Bu vasıflara sahip parsellerin toplam parsel sayısına oranı %3,5'dur.

Toplam 84 adet parselin 64 tanesi (%76'sı) çeşitli amaçlar için köylüler tarafından kullanılmaktadır.

Elde edilen bu bulgulara göre; tapulama ya da orman kadastro çalışmaları göre nitelikleri belirlenen, ardından Orman İdaresi ya da

orman köylüsünün itirazları ile davası görülen ve dava sonucunda da orman rejimine dahil edilen alanların sadece %71.4'ü orman niteliği taşımaktadır. %8.4'ü kısmen orman niteliğindedir. Geri kalan %20,2'lik kısmı ise orman niteliğinde değildir.

Bu durum, orman kadastro çalışmalarının hedefine tam olarak ulaşmadığını göstermektedir. Orman kadastrounun yapılması ile orman alanlarının sınırları belirlenmektedir. Ancak asıl önemli olan, bu sayede ormanlara yönelik tahribatın engellenmesi, ormanların korunmasının sağlanmasıdır. Orman kadastrounun yaşatılmasının yapılması kadar önemli olduğu düşüncesi Orman İdaresince yeterince benimsenmemiştir. Kadastro çalışmalarının ardından herhangi bir denetim yapılmamakta ve koruma önlemleri alınmamaktadır. Zira arazi çalışmaları sırasında orman köylülerinin birçoğu orman kadastro çalışmalarından sonra Orman İdaresinden hiç kimsenin bu alanlara bir daha gelmediğini ifade etmişlerdir.

Nitekim ülkemizde ormanların korunmasında karşılaşılan sorunların başında; orman sınır ihtilaflarının çözümlenememiş olması ve orman içi yerleşimlere göz yumulması gelmektedir (SEREZ ve ark,1995).Orman İdaresi kadastro yapılan ve dava süreci geçirerek orman olarak tescillenen sahalarına sahip çıkmamaktadır. Üstelik davaların büyük çoğunluğu Orman İdaresi tarafından açılmakta, yine büyük bir çoğunluğu Orman İdaresi tarafından kazanılmakta, ancak bu alanlar orman köylüsü tarafından kullanılmakta ve hatta nitelikleri de orman köylüsü tarafından belirlenmektedir. Öyleyse, Orman İdaresinin bu alanlara açtığı davaları; alanların orman rejimine dahil edilmesi ve böylece bu alanların korunmalarının ve verimli bir şekilde işletilmelerinin sağlanması için açtığı söylenemez.

Önce orman kadastrounun yapımı için ve ardından mahkeme süreci için yapılan bunca masraf ve harcanan emek karşısında bu alanların tamamının orman niteliğinde olması ve Orman İdaresi tarafından işletilmesi gerekirdi.

Ortaya çıkan bu sonucu orman köylüleri açısından değerlendirdiğimizde; kendisine ait olduğunu iddia ettiği bir saha için ortalama 5 yıl 6 ay boyunca mahkemelerde uğraşmakta, dava sonucuna göre alanın Devlete ait olduğunun belirlenmesi ile oldukça yüklü mahkeme masraflarını

karşulamakta ve sonuçta bu alanı yıllarca kullandığı gibi kullanmaya devam etmektedir. Köylülerin bir kısmı ödediği mahkeme masraflarını bu alan için ödenen bir bedel olarak görmekte ve bu bedeli ödediği için alanı istediği gibi kullanacağı düşüncesini taşımaktadır.

Kısacası orman kadastro yapılarak orman alanlarının sınırları belirlenmekte ancak korunması sağlanamamaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

1996 yılı sonu itibariyle Trabzon ilinde kadastro tamamlanan orman alanının genel alana oranı %25,5'dir. Türkiye ortalaması olan %51'in çok altında olan bu değer, ülkemiz ormancılık politikasında yıllardır tekrarlanan orman kadastrounun bir an önce bitirilmesi hedefine ulaşamadığını göstermektedir.

1985–1995 yılları arasında Trabzon il genelinde toplam 3662 adet tapulama tespitine itiraz davası açılmıştır. Bu kadar çok davanın açılmasının en önemli nedeni; Orman İdaresi ile orman köylüsü arasındaki mülkiyet anlaşmazlığıdır. Orman alanlarına yönelik kamu mülkiyetçiliğinin hakim olduğu ormancılığımızda bu katı tutumdan vazgeçerek ormanın kime ait olduğu endişesi ile değil, ülke orman varlığının nasıl en iyi şekilde korunacağı ve geliştirileceği gayreti içinde olunarak çoğunluğun benimseyebileceği bir mülkiyet anlayışı oluşturulmalıdır. Bunun için de orman köylüsünün, Orman İdaresinin ve bu konuda bilimsel çalışmalar yapan kişi ve kurumların görüşleri alınarak yeni bir politika oluşturulmalıdır.

1991–1995 tarihleri arasında sonuçlanan dava sayısı 511'dir. Davalar üzerinde en etkili yasa halen yürürlükte bulunan 6831 sayılı yasadır. Ülkemizdeki bütün ormanları devletleştiren 1945 tarih ve 4785 sayılı yasa da yaklaşık aynı etkiye sahiptir. Ancak bu yasa ile devletleştirilen orman alanlarının geri iadesini sağlayan 1950 tarih ve 5658 sayılı yasanın dava üzerindeki etkisi ise %0,2 oranı ile hiç yok gibidir. Bu da göstermektedir ki orman alanlarının devletleştirilmesi oldukça fazla uygulama alanı bulurken, bu alanların iadesinin uygulama alanı yok denecek kadar azdır.

Dava sonucunda “orman sayılan yer” olarak tespit edilen parsellerin mevcut durumunun ne olduğunu incelemek amacıyla 84 parselde yapılan arazi çalışmaları; parsellerin %71,4’ünün orman niteliğinde olduğu, %8,4’ünün kısmen orman niteliğinde olduğu, %20,2’sinin ise tarım ve yerleşim alanı olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca tüm parsellerin %76’sı tarım alanı, otlatma, yakacak odun elde etme ve hatta yerleşme amaçlı olarak köylüler tarafından kullanılmaktadır. Parsellerin çoğu köy yerleşim merkezleri ve tarım alanları ile iç içedir. Bu parsellerdeki tahribat köye uzak olan parsellere göre daha fazladır. Diğer bir ifade ile orman niteliğinde olan parsellerin çoğu köylünün kullanımındadır.

Orman kadastrounun başlıca amacı; ülke ormanlarının tescil edilmesi ve böylece süregelmekte olan tecavüz ve tahribin önüne geçilmesidir (DOĞAN ve ark,1978). Bu durumda ilk amaca ulaşılabilse de orman alanlarına yönelik tahribat ve kullanımların önüne geçilememektedir.

Orman kadastrounun yaşatılması, yapılması kadar önemlidir. Ancak Orman İdaresi orman kadastro çalışmaları ardından bu alanlarda herhangi bir denetim yapmamakta ve koruma önlemleri almamaktadır. Önce orman kadastrounun yapımı için masraf yapılan alana ardından dava için de masraf yapılmakta ve önce orman kadastro komisyonları, sonra ortalama 5 yıl 6 ay boyunca hakimler, avukatlar, orman köylüsü ve Orman İdaresi emek ve zaman harcamaktadır. Ancak yapılan bu her türlü harcamanın amacına tam olarak ulaşmadığı elde edilen bu araştırma sonuçlarıyla görülmektedir.

Dava sonucuna göre orman rejimine dahil edilen alanların, orman niteliğine kavuşması yada orman niteliğinin sürekli olarak korunması konusuna gereken önem verilmeli, bu alanlar kendi kaderine terk edilmemelidir. Genelde köy yerleşim ve tarım alanları ile iç içe bulunan ve küçük parçalar halindeki bu alanlarda ya Orman İdaresi etkili koruma önlemleri almalı, ya da orman vasfı korunma şartıyla korumak ve işletmek üzere köylülere ya da köy tüzel kişiliklerine tahsisi sağlanmalıdır. Orman kadastrounun amacına tam olarak ulaşmasını sağlayabilecek yeni politikalar ve uygulamalar geliştirilmelidir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

ANONİM, 1979: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Tapu Kadastro Mevzuatı, Ankara.

BIYIK, C., 1987: Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Kadastro Çalışmalarının Organizasyonu, Doktora Tezi, Karadeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

DOĞAN, E., GÜLER, A., GÜRKAN, O., HEKİMOĞLU, Ş., KOÇAK, E., ÖZEN, H., ÖZTÜRK, E., ŞERBETÇİ, M., UĞUR, E. YAŞAYAN, A., 1978: Orman Kadastro Sorunu ve Çözüm Önerileri, Orman Kadastro Kongresi, sayfa: 87-117, Ankara.

ERKAN, H., 1978: Türkiye'de Kadastro Gelişmeler ve Orman Kadastro, Orman Kadastro Kongresi, sayfa: 151-162, Ankara.

FIRAT, F., 1967: Ormancılık İşletme İktisadı, İstanbul üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları, İ.Ü. Yayın no: 1242, O.F. Yayın no: 110, İstanbul.

GÜMÜŞ, C., 1992: Orman Kadastro Davalarında Keşif ve Bilirkişilik, Orman Mühendisliği Dergisi, sayı:10, Ankara.

KALIPSIZ, A., 1981: İstatistik Yöntemler, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları, İ.Ü. Yayın No: 2837, O.F. Yayın No:294, İstanbul.

KIZILAY, E., 1991: 6831 Sayılı Orman Kanunu ve Orman Suçlarının Takibi, OGM Yayınları, Ankara.

KÖSE, S., 1992: Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Orman Azalmasının Nedenleri, Orman Mühendisliği Dergisi, Sayı:3, sayfa: 10-12, Ankara.

KÖSE, S. ve MISIR, M., 1994: Orman Kadastro Haritaları İle Kadastro Paftaları Arasındaki Farklılıkların Coğrafi Bilgi Sistemi İle Giderilmesi, I. Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri Sempozyumu, sayfa: 161-167, Trabzon.

MERKEZ BANKASI, 1995 ve 1997: Dönem Sonu Döviz Kurları Kayıtları, Trabzon.

OGM, 1996: Kadastro ve Mülkiyet Dairesi Başkanlığı Kayıtları, Ankara.

ÖZDÖNMEZ, M., İSTANBULLU, T., AKESAN, A., 1989: Ormancılık Politikası, İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi Yayınları, İ.Ü. Yayın no: 3553, O.F. Yayın no: 401, İstanbul.

ÖZMEN, İ., ÇORBALI, H., 1988: 3402 Sayılı Kadastro Kanunu Şerhi, I. Baskı, Feryal Matbaası, Ankara.

SEREZ, M., EROĞLU, M., BİLGİLİ, E., BAŞKAYA, Ş., 1995: Türkiye'de Ormanların Korunması ile İlgili Sorunlar ve Çözüm

Önerileri, Türkiye Ormancılık Raporu, K.T.Ü. Orman Fakültesi Yayın No: 48, sayfa: 103-113, Trabzon.

SINMAZ, B., KARATAŞ İ., 1987: Açıklamalı – İcraatlı Orman Kanunu, Yetkin Yayınları, Ankara.

TUNAY, M.,1994: Arazi Bilgi Sistemi Oluşumunun Orman Alanlarının Korunması Açısından Önemi, I. Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri Sempozyumu, sayfa: 196-201, Trabzon.

TÜRKER, M.F., TOKSOY, D., 1989: Doğu Karadeniz Ormancılığında Halkla İlişkiler, Orman Mühendisliği Dergisi, Sayı:11, sayfa:37-40, Ankara.